

Guidelines for Development of the Regional Theatres in Bulgaria

Ina Stanoeva, PhD Candidate

Faculty of Management
University of Economics – Varna
e-mail: ina12_bg@yahoo.com

Насоки за развитие на регионалните театри в България

Ина Станоева, докторант

Факултет „Управление“
Икономически университет - Варна
e-mail: ina12_bg@yahoo.com

Abstract: *The article treats the condition of the theatre reform of July 2010. Here the main consequences evolving from the structural transformation of the cultural institutions are discussed. What is more, recommendations for the extension of the theatre reform are given. That is because the Bulgarian theatres need serious changes to catch up with the European theatres in their development.*

Key words: *Theatre Reform, Regional Theatres, Management, Entrepreneurship.*

Резюме: *Статията разглежда състоянието на театрите в България преди и след театралната реформа от месец юли 2010 г. Разгледани са основните последици, произтичащи от реструктурирането на културните институции. Изведени са и препоръки за продължение на театралната реформа, тъй като българските театри имат нужда от сериозни промени, за да достигнат в развитието си европейските театри.*

Ключови думи: *театрална реформа, регионални театри, мениджмънт, предприемачество.*

I. Introduction

During the transition from planned to market economy, the theatre management in Bulgaria went through changes, similar to those in the economic sector. But very little time, attention and money was given for art and theatres because other significant tasks for the country had to be solved. Theatre management in Bulgaria turned to mixed fund –raising: grants from the state and fund-raising from other sources. The education of the necessary specialists in the sphere of the specific management functions was neglected.

I. Въведение

В прехода от планова икономика към пазарно стопанство управлението на театрите в България претърпя промени така, както и стопанският сектор. Но за изкуство и театри се отделяха малко време, внимание и средства с оглед на решаването на другите значими за страната задачи. Управлението на театрите в България премина към смесено финансиране – субсидии от държавата и финансиране от други източници. Не бе обърнато внимание на обучението на необходимите специалисти, които да познават специфичните управленски функции в тази област.

The theatre managers are usually actors or directors, but they do not possess the specific management knowledge to fulfill more effectively that activity.

The aim of this research is to present the basic changes introduced by the theatre reform of July 2010 and to reveal some of the possibilities for survival of the Bulgarian theatres in the conditions of economic crisis.

II. Situation in the Bulgarian theatres before and after the theatre reform of July 2010

It is considered that the first amateur theatricals in 1856 in Shumen and Lom are the beginning of the Bulgarian theatre. In 1866 Dobri Voinikov puts the foundations of a constant theatrical group in Braila comprising amateur actors (Mateva, 2008).

After the Liberation in 1878 the Bulgarian Drama club "Salza i Smyah" (1892-1904) was founded. The year 1904 is accepted as the beginning of the era of the Bulgarian State theatre, known later as The National theatre.

The background of the National theatre included not only the existence of "Salza I Smyah" but also the Dramatic-Opera group (1890-1892) and the Bulgarian National Theatrical Group "Osnova" (1888-1890) whose roots are in the first attempts for creation of a professional theatre in Plovdiv. Gradually theatres were also founded in most of the big towns in the country (Stefanova, 2006).

There were 41 state theatres in Bulgaria up to the 27th July 2010. They were financed:

- by state project subsidies;
- by box-office income and the theatre's own activities;
- by sponsorship, endowment and individual grants.

The state subsidy depends on the number of staff appointed on a full-time contract. The vacancies are approved by the Ministry of Culture.

Директорите на театри са актьори или режисьори, но те не притежават специфичните управленски знания, за да извършват по-ефективно тази дейност.

Целта на изследването е да се представят основните промени, въведени от театралната реформа през месец юли 2010 г. и да се разкрият някои от възможностите за оцеляване на българските театри в условията на икономическа криза.

II. Състояние на българските театри преди и след Театралната реформа от юли 2010 г.

За начало на българския театър се приемат първите любителски театрални представления през 1856 г. в читалищата в Шумен и Лом. През 1866 г. Добри Войников основава в Браила постоянна трупа, съставена от актьори любители (Матева, 2008).

След Освобождението се създава Българска драматическа трупа "Сълза и смях"(1892 - 1904). Годината 1904 е възприета за начало на летоброенето на Българския народен театър, приел по-късно окончателно името "Народен театър". Предисторията на Народния театър включва не само битието на "Сълза и смях" но и съществуващите преди това Драматическо-оперна трупа (1890-1892) и Българска народна театрална трупа "Основа" (1888-1890), чиито корени са в първите опити за създаване на професионален театър в Пловдив. Постепенно театри се създават и в повечето големи градове на страната (Стефанова, 2006).

До 27 юли 2010 г. в България имаше 41 държавни театри. Те се финансират чрез:

- държавни проектни субсидии;
- приходи от билети и собствена дейност;
- привличане на средства от спонсори, фондации и индивидуални дарители.

Държавната субсидия се отпуска за брой персонал, назначен на трудов договор. Щатните бройки се определят от Министерството на културата.

Subsidies are absolutely insufficient and cannot cover the costs of theatres (Varbanova, 1997).

The state project subsidies are granted by the Ministry of Culture for marked projects whose deadlines require mobility and reflection. The means for project support are distributed by Boards of experts on a competitive basis, comparing documents.

Since the acting legislation does not stimulate investing in arts and there are not clear criteria for differentiation of the terms sponsorship, donation and advertising by individual contributors, their practical realisation is extremely difficult.

In most theatres, there is prevalence of the artistic personnel. The manager of a Bulgarian theatre is chosen through a competition by the Minister of Culture (Ministry of Culture, 2007). His duties include administrative work as well as selection of performances and work with the artistic staff (Law for arts funds, 1998). It is usual in Bulgaria the managers of the theatres to be chosen among actors, directors and playwrights.

More often than not, they do not possess the necessary management skills to deal with the challenges of the administrative work in the theatre. So quite often, they refuse to use alternative sources of financing like renting the stage for events other than theatre performances or signing contracts with various firms or tour operator agencies for attracting additional audience.

The marketing policy of the Bulgarian theatre is extremely weak because of financial reasons and lack of specific management skills as well (Vuchkov, 2002). With the exception of the capital city, the population is hardly motivated to go to the theatre. This tendency is observed even in the regional centers.

Субсидиите са крайно недостатъчни и не успяват да покрият разходите на театрите (Върбанова, 1997).

Държавните проектни субсидии се отпускат от Министерството на културата за целеви проекти. С целевите програми се финансират проекти, чиито срокове изискват мобилност и рефлексивност. Средствата за подкрепа на проектите се разпределят на базата на конкурс, провеждан по документи от Експертни комисии.

Тъй като действащото законодателство не стимулира инвестирането в изкуствата и няма ясни критерии за разграничаване на термините спонсорство, дарителство и реклама от индивидуални дарители, осъществяването им на практика е изключително трудно.

В повечето театри преобладава художественотворческият състав. Директорът на един български театър се избира чрез конкурс от Министъра на културата (Министерство на културата, 2007). Неговите задължения включват както административна работа, така и подбор на постановките и работа с художественотворческия екип (Закон за творческите фондове, 1998). В България е прието за директори на театри да се избират актьори, режисьори или драматурзи.

Те много често нямат необходимите управленски умения, за да се справят с предизвикателствата на административната работа в театъра. Така често се стига до отказ да се използват алтернативни източници на финансиране като отдаване под наем на сцените за различни от театралните постановки събития или до сключване на договори с различни фирми или туроператорски агенции за допълнително привличане на публика.

Маркетинговата политика в българските театри е изключително слаба поради финансови причини, но и поради липсата на специфични управленски умения у ръководителите (Вучков, 2002). Като изключим столицата населението е слабо мотивирано да ходи на театър. Тази тенденция се наблюдава дори и в областните градове.

In the beginning of July 2010 ended the research of the spectators' attitude towards the state theatres in Bulgaria.

The research was assigned by the Ministry of Culture before the fulfillment of the reform in the performing arts.

It included a national sociological survey by GFK-Bulgaria Institute of marketing research in November 2009 and regional sociological surveys in different theatre centers. It was carried out by VB Consult Ltd. in June 2010. The results are presented in Table 1.

В началото на месец юли 2010 г. приключи серията от изследвания на зрителските нагласи към държавните театри в България възложени от Министерството на културата преди провеждането на реформата в сценичните изкуства.

Изследванията включват едно национално социологическо проучване, проведено от „ГФК – България – Институт за маркетингови изследвания“ ЕООД през ноември 2009 г., и 14 регионални социологически проучвания в различни градове – театрални средища, проведено от „ВБ – Консулт“ – ООД през юни 2010 г. (табл. 1).

Table 1. An extract from the sociological research of consumers' inclinations for the state theatres in 14 Bulgarian towns in percents (Ministry of Culture, 2010)

Таблица 1. Извадка от социологическите изследвания на потребителските нагласи спрямо държавните театри в 14 български града (в %) (Министерство на културата, 2010)

Theatre Театър	Regular audience Редовна публика	Occasional audience Публика, рядко посещаваща театър	Non theatre goers Не ходещи на театър	Factors for more frequent visits: Фактори за по-често посещение:			Attitude to obligatory visits: Нагласи за задължително посещение:		
				New local performances Нови местни постановки	Popular guest actors Гостуване на известни актьори	Guests of capital city casts Гостуване на столицна трупа	New local performances Нови местни постановки	Popular guest actors Гостуване на известни актьори	Guests of capital city casts Гостуване на столицна трупа
DT Blagoevgrad ДТ Благоевград	14	42	44	23	39	25	20	23	12
DT Vratsa ДТ Враца	13	43	44	21	53	32	11	13	39
DT Gabrovo ДТ Габрово	16	47	37	15	40	42	14	18	40
DT Dobrich ДТ Добрич	11	59	30	26	55	42	23	29	44
DT Kardzhali ДТ Кърджали	10	59	31	18	49	41	19	13	48
DT Lovech ДТ Ловеч	10	53	37	22	43	35	15	9	36
DT Montana ДТ Монтана	17	52	31	18	54	42	17	26	50
DT Razgrad ДТ Разград	13	48	40	20	41	32	12	16	34
DT Ruse ДТ Русе	14	55	31	17	28	28	17	18	35
DT Smolyan ДТ Смолян	16	48	38	25	36	27	7	10	37
DT St. Zagora ДТ Ст. Загора	11	47	42	17	36	24	17	21	31
DT Targovishte ДТ Търговище	12	48	40	24	43	36	20	43	16
DT Shumen ДТ Шумен	7	52	41	20	42	37	2	12	37
DT Yambol ДТ Ямбол	14	51	35	14	34	27	19	14	39

The questions in the national survey are mainly connected with the interest in the theatre and theatre attendance.

The representative excerpt is of 1593 people from Sofia and the country. In their answers, the majority of interviewees point out that the theatre is a pleasure for the mind and develops values. About 52 % of them love going to the theatre. Nearly half of the participants answer that they would rather prefer the theatre to another entertaining alternative. A little more than 6 % say that they do not like going to the theatre at all.

The questions asked in the 14 regular centers, which are theatre centres as well, refer to a good knowledge of the repertoire and the staff of the theatre, regular attendance audience, refusal to go to local performances, interest in guest actors and casts. The results are certain that the regular audience of the local theatres in the towns observed is limited and varies between 7 and 14%.

Nearly 45% of the interviewees answer that they do not go to the theatre at all. The interest in local theatre performances is limited too. Fifty percent of the responders point out that they have interest in possible performances of popular guest actors, as well as capital city casts.

The conclusions about the influence of the local theatre performances also caused anxiety with the fact that a high percentage of the spectators do not remember them and in many of the places observed the visitors cannot mention the name of the actors from the cast of the theatre in their town. The survey registers unattractiveness of the local theatre product offered.

According to the research, the main factor that would influence positively the visits to the theatre is the participation of famous actors in guest performances and performances of Sofia casts.

Въпросите в националното проучване са свързани основно с интереса и посещаемостта на театрите.

Представителната извадка е от 1593 души от София и страната. В отговорите си мнозинството от анкетираните посочват, че театърът е удоволствие за духа и възпитава ценности. Близко 52 процента обичат да ходят на театър. Почти половината от участниците в националното изследване отговарят, че биха предпочели именно театъра пред друга развлекателна алтернатива, а малко повече от 6 на сто казват, че изобщо не обичат да ходят на театър.

Въпросите в 14-те регионални проучвания в градове, които са театрални средища, се отнасят до познатост на репертоара и състава на театрите, посещаемост, редовна публика, отказ от ходене на местни спектакли, интерес към гостуване на известни артисти и трупи. Категорични са резултатите, че постоянната аудитория на местните театри в изследваните градове е твърде ограничена и се движи между 7 и 14%. Близко 45 на сто от анкетираните отговарят, че изобщо не ходят на театър. На въпроса дали проявяват интерес към постановки на местните театри анкетираните казват, че проявяват ограничен интерес. Половината от анкетираните обаче посочват, че проявяват интерес към евентуални гостувания на известни артисти, както и към гастроли на столични трупи.

Изводите за въздействие на спектаклите на местните театри будят тревога и от факта, че голям процент от зрителите, които са ги посещавали, нямат спомен за тях, а в много от изследваните места зрителите не могат да цитират имена на артисти от трупата на театъра в своя град. Проучването регистрира непривлекателност на предлагания местен театрален продукт. Според изследването основен фактор, който би оказал позитивно влияние върху посещаемостта на театрите, е участието на известни актьори във външни постановки и представления на столични трупи.

The following changes in Bulgarian theatres are to be realized by the Government Decree of 28 July 2010 (Council of Ministers, 2010):

A. Transformation by joint venture:

- New Drama Theatre "Salza I Smyah" - Sofia merges into the "Ivan Vazov" National Theatre Sofia
- "Kadrie Lyatifova" Musical-drama theatre - Kurdzhali-into "D.Dimov" puppet Theatre Kurdzhali
- "Nazum Hikmet" musical -drama theatre - Razgrad into "A. Strashimirov Drama Theatre - Razgrad
- "Nikolay Haitov" Rhodopes Drama Theatre - Smolyan into "N.O. Masalitinov" Drama Theatre - Plovdiv.

According to the Decree "the target is to achieve improvement of creative cooperation and interaction between the actors' teams as well as management improvement - coordination, administration and financing, optimization of the administrative staff and efficient work load of the actors' teams".

B. Other Transformations

- The Opera and Philharmonic Association Varna and "Stoyan Bachvarov" Drama Theatre Varna are united as Theatre and Music Producing Centre - Varna with the aim of achieving integrated financial and administrative leadership and management improvement. The positions of administrative and art manager are introduced.
- It is planned the "Sava Dobroplodni" Drama Puppet Theatre - Silistra to be divided into Puppet Theatre and Drama Theatre.

According to the Decree, this transformation will help a puppet stage to be differentiated for the significance of its educational and social mission. At the same time the Puppet theatre and the Drama and Musical Theatre in Kardzhali are merged, that is to say - the theatres are not equally treated.

С ПМС от 28 юли 2010 се осъществяват следните промени в театрите в страната (Министерски съвет, 2010):

A. Преобразуване чрез вливане:

- Нов драматичен театър „Сълза и смях“ – София в Народния театър „Иван Вазов“ – София.
- Държавния музикално-драматичен театър „Кадрие Ляtifова“ – Кърджали - в Драматично-кукления театър „Димитър Димов“ - Кърджали.
- Държавния музикално-драматичен театър „Назъм Хикмет“ - Разград в Драматичния театър „Антон Страшимиров“ – Разград.
- Родопския драматичен театър „Николай Хайтов“ – Смолян, в Драматичния театър „Н. О. Масалитинов“ – Пловдив“.

Според постановлението „целта е да се постигне подобряване на творческото сътрудничество и взаимодействие на артистичните звена, подобряване на мениджмънта – координация, общо администриране и финансиране, оптимизиране на административно-обслужващия персонал и уплътняване на творческата заетост на артистичните трупи.“

Б. Други преобразувания

- Оперно-филхармоничното дружество – Варна и Драматичният театър „Стоян Бъчваров“ - Варна се преобразуват в Театрално-музикален продуцентски център – Варна с цел общо финансово и административно ръководство и подобряване на мениджмънта. Въвеждат се длъжностите административен и творчески директор.
- Предвижда се и преобразуването на Драматично-кукления театър „Сава Доброплодни“ – Силистра чрез разделянето му на Куклен Театър – Силистра и Драматичен театър – Силистра.

Според Постановлението с това преобразуване се постига „обособяването на куклена сцена, предвид значимостта на нейната образователна и социална мисия“. В същото време кукленият театър в Кърджали се слива с Драматично-музикалния, т.е. театрите не са равнопоставени.

III. Consequences of the Reform

The main results of the theatre reform are:

- 1) Decrease of the state subsidies because of the drop-off in part of the theatres and dismissal of administrative workers and actors.
- 2) Many unemployed professionals with unique professions would not realize themselves anywhere else because of the specific character of their skills.
- 3) Managers have to run departments with different administrative staff and, in some places, with different activity (for example in Varna).
- 4) Managers continue to be actors or directors who do not have specific knowledge and skills or the other extreme – they are administrators who do not know the specificity of performing arts at all.
- 5) It is noted that the theatre reform affects mainly the provincial theatres, which have better attendance as percent of population in comparison with big regional cities and even with the capital ([Ministry of Culture, 2009](#)). The reform as a whole is not directed to the capital city theatres in spite of the fact that a quarter of the state theatres in Bulgaria are situated there.
- 6) It is not appropriate the quality of performances and the work of the theatre to be estimated by the criteria "popularity of actors" because the more popular actors normally take part in performances in the city of Sofia. This leads to dismissal of a large number of actors from small towns without taking into consideration their professional skills.

IV. Possibilities for development after the Reform

Bulgarian theatres have to create better relations with universities where possible. It will be nice if the potential of the Internet would be used for creation of online inquiries for investigation of audience's opinion and

III. Последници от реформата

Основните последици, които произтичат от театралната реформа са:

- 1) Намаляване субсидиите от държавата, тъй като намаляват част от театрите, съкращават се служители от администрацията и артисти;
- 2) Множество безработни кадри с уникални професии, които трудно биха се реализирали другаде поради спецификата на своите умения;
- 3) Мениджърите трябва да управляват ведомства с различна администрация и на места с различна дейност (например Варна);
- 4) Мениджърите продължават да са актьори или режисьори, които нямат специфични знания и умения или другата крайност – администратори, които изобщо не познават спецификата на сценичните изкуства;
- 5) Прави впечатление, че театралната реформа засяга основно театрите в малките градове, които имат по-добра посещаемост като процент от населението в сравнение с тези в големите областни градове и дори столицата ([Министерство на културата, 2009](#)). Реформата не е насочена към столичните театри при положение, че ¼ от държавните театрите в България се намират там.
- 6) Не може за качеството на постановките и дейността на театъра да се използва критерият «известност на актьорите», тъй като е нормално по-известните актьори да участват основно в столични постановки. Това води и до съкращаването на голям брой актьори от малки населени места без да се прави оценка на професионалните им качества.

IV. Възможности за развитие след реформата

Българските театри трябва да създадат по-добри връзки с университети, където това е възможно. Добре е да се използват възможностите на Интернет - създаване на анкети онлайн за проучване на мнението на публиката и

usage of new forms of electronic advertising- for example advertisements by electronic mail, bulletins, as well as introduction of online purchase of tickets.

It is possible tour operator firms to be involved in joint actions and this would lead also to creation and sales of souvenirs with the logo of the theatres, publishing postcards with the faces of the actors and publication of their biographies. All these will contribute to the increase of extra proceeds from the citizens and guests of the relevant cities as well as to better acquaintance with the local actors.

It is recommended the relations with the inhabitants of the cities to be improved. It could be realized by more events, which attract attention. Subscription cards should be used as well.

Another opportunity for extra income is renting the stages for guest performances, concerts, festivals, competitions, etc.

Also, a number of legislative changes in the sphere of theatre arts should be introduced such as fulfillment of public and private partnership with the municipality and changes in the Law of Donations. At the same time, the target project subsidies from the state, which have proved successful, should be retained.

Another important change is the introduction of the position of administrative and arts manager and the appointment of competent people with knowledge not only in the sphere of theatre arts but also in management as well (Langley, 1995). This would lead to more effective management of the theatres.

When creating performances it is important to have in mind the opinion of the audience. Different forms of sociological research are appropriate for this purpose.

IV. Possibilities for entrepreneurship and innovations in the Bulgarian theatres

There are good possibilities for entrepreneurship in Bulgaria in the theatre arts.

използване на нови форми на електронна реклама – например реклама по електронните пощи, бюлетин, както и въвеждане на online закупуване на билети.

Възможно е да се привлекат туроператорски фирми за съвместна дейност, а това би довело и до създаване и продажба на сувенири с логото на театрите и до издаване на картички с лицата на актьорите и издаване на техни биографии, което ще допринесе за увеличаването на допълнителни приходи от гражданите и гостите на съответните градове, както и по-добро познаване на местните актьори.

Трябва да се подобрят връзките с обществеността с жителите на градовете чрез повече привличащи вниманието изяви и въвеждането на абонаментни карти. Друга възможност за допълнителни приходи е отдаване на сцените под наем на гостуващи постановки, концерти, фестивали, конкурси и други събития.

Би могло да се въведат и редица законодателни промени в областта на театралното изкуство като осъществяване на публично-частно партньорство с общините и промени в Закона за даренията, но и да се запазят доказалите се като успешни целеви проектни субсидии от държавата.

Друга важна промяна е да се въведат длъжностите административен и творчески директор и да се назначат компетентни лица с познания както в областта на театралното изкуство, така и с познания в областта на мениджмънта (Langley, 1995). Това би довело до по-ефективното управление на театрите.

При създаването на постановки е важно да се взема предвид и мнението на публиката. Затова са подходящи различните форми на социологически проучвания.

IV. Възможности за предприемачество и иновации в българските театри

В България съществуват добри възможности за предприемачество в театралното изкуство.

More and more actors and producers are creating their own private theatres, troupes or theatre formations nowadays. The data of the Ministry of culture shows that in the past few years despite the Economic crisis the number of private theatre groups has increased to 100. The main reasons for this increase are:

- The theatre reform minimized the number of employees and many of the unemployed actors (most of them without experience such as young graduates in theatre arts) are seeking realisation.
- The market gap for private theatre production in Bulgaria is not fully developed and gives good possibilities for theatre entrepreneurship.

The basic features of theatre entrepreneurship in Bulgaria are the following:

- It is usually realised by actors and theatre directors;
- The professional managers are still rare
- Most of the private theatres are "troupe without theatre house" except "Modern theatre" (troupe with theatre house) and "Bulgaran" (a house without troupe).
- The successful performances are played many times and realise good profitability;
- Private theatres have a better marketing strategy and prominent actors who attract more theatre goers despite the higher prices in comparison with non-profit theatres.
- It is not necessary for the entrepreneurs to have initial capital to register a non-profit company.
- There are some difficulties in collecting funds for creating a performance.

Some of the famous Bulgarian private theatres are: "Modern theatre", "The Street", "Perpetuum mobile", "Credo", "Bulgaran", "Sparks and seasons", "Dialog", "Gallery", "Art theatre".

Some innovations in the theatre are:

- The usage of cinema devices in the theatres such as using scenes shot in advance (this is broadly used method in the theatres in north Europe).

Все повече актьори и продуценти създават свои собствени частни театри, трупи или театрални формации. По данни на Министерството на културата през последните години въпреки кризата броят на частните театрални формации се е увеличил до 100. Причините за това са няколко:

- Театралната реформа съкрати щатните бройки и много от останалите без работа (предимно млади, току-що завършили) актьори търсят своята реализация;
- В България има пазарна ниша за добри частни театрални продукции, която не е напълно разработена и дава добри възможности за театралните предприемачи.

Основни специфики на театралното предприемачество в България са:

- Прави се предимно от актьори и режисьори;
- Все още професионалните мениджъри са рядкост;
- Повечето частни театри са от вида „трупа без сграда“ с изключение на „Модерен театър“ (сграда с трупа) и „Българан“ (сграда без трупа);

- Успешните представления се играят многократно и реализират висока възвращаемост;

По-добра маркетингова стратегия, участия на известни актьори, които привличат повече зрители въпреки по-високите цени в сравнение с държавните театри;

- Не е необходим начален капитал за регистриране на дружество с идеална цел
- Трудности при привличане на средства за създаване на представления.

По-известни частни театрални формации са: „Модерен театър“, „Улицата“, „Перпетуум мобиле“, „Кредо“, „Българан“, „Искри и сезони“, „Диалог“, „Галерия“ и „Арт театър“.

Сред иновациите в театъра са:

- Прилагане на кино похвати в театъра като използване на предварително заснети сцени (широко се прилага в театрите от Северна Европа).

- Usage of special stage effects;
- Impromptu theatre – in this kind of theatre the public takes great part in the play because theatre goers give the theme of the performance and the actors are making up the scenes at the moment. The first theatre of this kind in Bulgaria (called Ha-ha-ha) was created in 2009 by a group of students and it is very popular.

The theatre entrepreneurship is still not well developed in Bulgaria and it gives a chance to entrepreneurs who are willing to start business in this field.

V. Conclusions

It should be pointed out as a summary that Bulgarian theatres should take a number of legislative and management actions in order to catch up with the theatres in the countries of the European Union. Special attention should be paid not only to the quality of the theatrical product but also to the implementing of the good management and marketing practices of the West European theatres and to the entrepreneurial possibilities for creating private theatre productions. This is indispensable especially now under the conditions of crisis and would help theatres to survive in it.

- Използване на специални сценични ефекти
- Импровизационен театър – в него участва публиката. Тя задава темата на спектакъла и актьорите измислят сценките в момента. Първият такъв театър в България – Импровизационен театър „Ха-ха-ха“ е създаден през 2009 г. От група студенти и се ползва с голям успех.

Все още театралното предприемачество не е добре развито в България и това дава шанс на хората, които искат да започнат бизнес в тази сфера.

V. Заключение

В обобщение може да се посочи, че българските театри трябва да предприемат редица законодателни и управленски мерки, за да достигнат в развитието си театрите от държавите-членки на Европейския съюз. Необходимо е да се обърне внимание както на качеството на театралния продукт, така и на използването на добрите управленски и маркетингови практики на театрите от Западна Европа и предприемаческите възможности за създаване на частни театрални продукции. Това е наложително особено сега, в условията на криза и би им помогнало да оцелеят в нея.

Reference/Литература

- [1]. **Council of Ministers** (2010): Decree 152 for transformation of state cultural institutes. State Gazette, No 58/30.07.2010, pp. 14-15 (in Bulgarian)
- [2]. **Langley, S.** (1995). Theatre management and production in America. New York, Drama book Publishers, 1995 : 680
- [3]. **Law for Arts Funds** (1998), State Gazette, No 153/23.12.1998 (in Bulgarian)
- [4]. **Mateva, A. et al.** (2008). Encyclopedia of Bulgarian theatre, TRUD Publishing House : 468 (in Bulgarian)
- [5]. **Ministry of Culture** (2007): Regulation №H-4 for Conducting competition for directors of state cultural institutions, State Gazette, No 50/22.06.2007, pp. 22-32 (in Bulgarian)
- [6]. **Ministry of Culture** (2009). Information for some indexes of the subordinates with budget credits to the Minister of Culture for the first six months of 2009, Retrieved from [http://mc.government.bg/files/650_naturalni_pokazатели_2009.xls] on July 2010 (in Bulgarian)
- [7]. **Ministry of Culture** (2010). Extract from the sociological studies of consumer attitudes toward the state theaters in 14 Bulgarian towns, Retrieved from [<http://mc.government.bg/images/Tablica-teatri-obobshtenie.doc>] in July 2010 (in Bulgarian)
- [8]. **Stefanova, A.** (2006). Chronicle. 85 years Drama theatre "Stoyan Bachvarov" Varna, Slavena Publishing House : 160 (in Bulgarian)
- [9]. **Varbanova, L.** (1997). Management of arts. Stopanstvo University Publishing House : 168 (in Bulgarian)
- [10]. **Vuchkov, J.** (2002). Art management. Stopanstvo University Publishing House : 218 (in Bulgarian)